

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság dr. Fekete Tünde ügyvéd által képviselt felperesnek dr. Sólymos Vilmos ügyvéd által képviselt alperes ellen ingó kiadása iránti perében az említett jogerős ítélet ellen a felperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a Pest Megyei Bíróság 5.Pf.21.230/2006/11. számú ítéletét hatályon kívül helyezi. A Ráckevei Városi Bíróság 6.P.21.447/2003/39. számú ítéletének fellebbezett rendelkezését részben megváltoztatja; mellőzi az alperes kötelezését a takarékbetétkönyv kiadására, az alperest terhelő marasztalás összegét 1,086.203 (egymillió-nyolcvanhatezer-kettőszázhárom) forintra és annak az ítéletben írt késedelmi kamataira, a perköltséget pedig 79.234 (hetvenkilencezer-kettőszázharmincnégy) forintra leszállítja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 nap alatt 65.172 (hatvanötezer-százhetvenkettő) forint másodfokú perköltséget.

Kötelezi a peres feleket, hogy külön-külön fizessenek meg az államnak, külön felhívásra, 65.172-65.172 (hatvanötezer-százhetvenkettő-hatvanötezer-százhetvenkettő) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

A peres felek - ezt meghaladóan - maguk viselik az elsőfokú, másodfokú és felülvizsgálati perköltségüket.

Ez ellen az ítélet ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

Az irányadó tényállás szerint a felperes édesanyja (a felperes jogelődje) és az alperes édesapja (az alperes jogelődje) 1974-től élettársak voltak, a felperes édesanyja 2000. december 30-án, az alperes édesapja pedig 2002. április 22-én hunyt el. Végrendeletet egyikük sem hagyott hátra. A felperes jogelődje 1992-ben "Rózsa" elnevezésű, bemutatóra szóló kamatozó betétkönyvet nyitott 500.000 Ft betéttel. A felperes és az alperes jogelődje 2001. január 2-án együttesen jelentek meg a betétkönyvet vezető hitelintézetnél. A betétkönyvből temetési költségek céljára felvettek 200.000 Ft-ot, majd a 2,999.998 Ft egyenleget mutató betétkönyvet jogfolytonosan átvezették a B. K. - M. J. elnevezésű, külön-külön rendelkezésű betétkönyvbe. Ezt a betétkönyvet az alperes 2001. január 30-án - miután a felperes visszatért németországi otthonába - jogfolytonosan átvezettette egy saját nevére nyitott betétkönyvbe, melyből két alkalommal is pénzösszegeket vett fel.

A felperesi jogelőd hagyatékában egyetlen vagyontárgy, egy hétvégi ház és udvar ingatlan szerepelt, melyet a 2001. december 27-én kelt hagyatékátadó végzés szerint a közjegyző a felperesnek adott át. Az alperes jogelődjének nevében vezetett kamatozó betétkönyvben lévő 2,172.407 Ft összegű követelés összegét a 2003. szeptember 15-én kelt hagyatékátadó végzés szerint az alperesnek mint az örökhagyó egyetlen gyermekének adta át a közjegyző, ugyanakkor a felperest tulajdoni igényének érvényesítésével a törvény rendes útjára utasította. Jelen per folyamatban léte alatt - 2005. augusztus 31-én - meghozott póthagyatéki végzéssel további 1 millió forintot meghaladó összegű bemutatóra szóló takaréklevelekben, illetve betétkönyvben lévő követelést adott át a közjegyző a felperesnek.

Az elsőfokú bíróság a felperes 2003. november 4-én előterjesztett keresetének helyt adva kötelezte az alperest, hogy adja ki a felperesnek a közjegyzői határozattal részére átadott, a hitelintézetnél vezetett 2,172.407 Ft betétállományú takarékbetétkönyvet, vagy fizessen meg a felperes részére 2,172.407 Ft-ot és annak 2003. szeptember 16-tól járó kamatait.

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperes jogelődje a külön vagyonát képező nyaraló kiadásából származó bevételeket gyűjtötte az általa 1972-ben nyitott takarékbetét-könyvben, melynek betétállományát a felperesnek szánta. A betétkönyv állománya külön vagyonának minősült, melyet a felperes törvény erejénél fogva örökölt. Az alperes jogelődje sem a betétkönyv közös rendelkezésű betétkönyvvé való átalakításával, sem az azzal való rendelkezéssel nem szerzett tulajdonjogot, így az abban foglalt követelés tekintetében az alperes sem szerezhett öröklés címén tulajdonjogot.

Az alperes fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a felperes keresetét elutasította. A másodfokú bíróság szerint a felperes semmivel nem bizonyította, hogy a betétkönyvben elhelyezett összeg a jogelődje

különvagyonának hasznosításából származó bevételt tartalmazta volna, így azt jogelődje különvagyonának kellene tekintetni. A betétkönyv bemutatóra szóló volt, tehát tulajdonjogot nem igazolt, forgalmi adatai kifejezetten cáfolják azt a felperesi előadást, hogy abban jogelődje a különvagyonát képező ingatlan bérbeadásából származó bevételeket helyezett volna el. Abból pedig hogy a felperes az alperesi jogelőddel együtt használta a betétkönyvet, illetve az abban lévő összeget, közvetetten arra enged következtetni, hogy maga a felperes sem tekintette azt sajátjának.

A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az első fokú ítélet helyben hagyását kérte. Előadása szerint a másodfokú bíróság jogszabálysértően hagyta figyelmen kívül a Csjt. 27.§ (1) bekezdésében és a Ptk. 673.§ (1) bekezdésében írtakat, tévesen értékelte a Ptk. 94. § (2) bekezdését, a feltárt tényállás alapján okszerűtlen, megalapozatlan következtetésekre jutott. Felülvizsgálati kérelmét az alábbiakkal indokolta:

A jogerős ítéletben írtakkal szemben a tanúvallomások meggyőzően bizonyítják, hogy a felperes jogelődje a különvagyonát képező nyaraló kiadásából származó bevételt helyezte el a betétkönyvben, és a tanúk azt is igazolták, hogy ez az összeg akár 2 millió forint is lehetett. "Tényelőadás" van arra is, hogy a felperes ugyanebbe a betétkönyvbe tette be a saját ingatlanának eladásából származó 2 millió forint összegű vételárat is.

A felperes mindvégig állította, hogy édesanyja még életében neki ajándékozta a betétkönyvet, tulajdonszerzése pedig ajándékozás címén annak ellenére bekövetkezett, hogy azt édesanyja nem adta át részére. A jelképes birtokbaadás ugyanis megtörtént azzal, hogy a felperes számára a betétkönyv jeligéje ismertté vált. Ezt támasztják alá a takarékbetétről szóló 1989. évi 2.tvr. (a továbbiakban: tvr.) 18-19.§-ában írtak is, melyek értelmében a jeligét ismerő felperest a bemutatóra szóló takarékbetét-könyv tekintetében a rendelkezési jog is megillette.

A felperes azt is bizonyította, hogy a "gondoskodási jó szándék" vezette akkor, amikor az édesanyja halálakor meglévő betétkönyvet átvezettette a B. K. - M. J. elnevezésű betétkönyvbe, mely betétkönyv tekintetében az alperes jogelődjét is rendelkezési jogosultság illette meg. A felperes külföldön lakik és nehéz lett volna a takarékbetét-könyv kezelése, ha efelől csak a felperes rendelkezett volna.

Az alperes jogelődje ugyan 1974-ben örökölt, de mindent otthagytott a családnak, az életközösség kezdetén minden vagyona elfért egy táskában, életmódja miatt pedig semmilyen összeget megtakarítani nem tudott. A felperes jogelődje ugyan nem havonta helyezte el a nyaraló hasznosításából 1972-től befolyó bevételeket, hanem csak akkor, amikor már nagyobb összeg összegyűlt, de ez nem változtat azon, hogy a takarékbetét-könyv állomány különvagyonának hasznából tevődött össze.

Az alperes a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.

A felülvizsgálati kérelem részben alapos, az első fokú ítéletet teljes mértékben megváltoztató - a keresetet elutasító - jogerős ítélet az alábbiak miatt nem felel meg a jogszabályoknak.

A peres felek jogelődjei 1974-től 2000. december 30-áig éltek közös háztartásban, és mint ilyen személyek a Ptk. 578/G.§ értelmében együttélésük alatt a szerzésben való közreműködésük arányában - ha a közreműködés arányát nem lehet megállapítani, akkor egyenlő arányban - szerezhettek közös tulajdont. Bármelyik peres fél kérhette volna a jogelődjeik között létrejött élettársi vagyontársaság megosztását, és ebben az esetben a bíróság a szerzésben való közreműködés arányának, illetve mértékének meghatározása után dönthetett volna a vagyontársasághoz tartozó valamennyi vagyontárgyra kiterjedően a vagyontársaság egészének megosztásáról. A peres felek részéről azonban a vagyontársaság megosztására irányuló kereset (viszontkereset) előterjesztésére nem került sor, így nem kerülhetett sor arra, hogy a bíróság a volt élettársak közös gazdálkodásából eredő vagyoni igényeket egységesen rendezze vagyonomérleghez kapcsolódóan elvégzett elszámolás alapján, a vagyontársaság egésze vonatkozásában megállapított szerzési arány figyelembevételével. Ez a körülmény azonban nem akadályozta annak figyelembevételét, hogy a felperes jogelődjének halálát megelőző 26 éven keresztül a peres felek jogelődjei ténylegesen közös lakásban élő, közös gazdálkodást folytató élettársak voltak. E tény figyelembevételéből pedig az következik, hogy a felperes jogelődjének halála előtt 28 évvel nyitott "Rózsa" elnevezésű takarékbetét-könyvben lévő követelést ellenkező bizonyítás függvényében az élettársi közös vagyonhoz tartozónak kell tekinteni.

A felperesnek a kereset benyújtásakor az volt az álláspontja, hogy a jogelődje halálakor meglévő "Rózsa" elnevezéssel nyitott betétkönyv állománya részben a saját vagyontárgyat képező ingatlan eladásából befolyt pénzből, részben édesanyja különvagyontárgyának hasznából tevődött össze, és ezért semmilyen mértékben nem minősült az élettársi vagyontársaság körébe tartozó vagyontárgynak. Az alperes egyrészt azt állította, hogy a betétkönyvben helyezték el az együttélés alatt azokat a jogelődje különvagyontárgyat képező pénzügyi eszközöket, melyhez öröklés címén jutott, másrészt azt állította, hogy az élettársaság fennállása alatt a peres felek jogelődjei ebben a betétkönyvben helyezték el megtakarított jövedelmüket is.

A felperes még konkrét előadást sem tett arra nézve, hogy az ingatlan bérbeadására mikortól, milyen összegű bérleti díj megfizetése mellett kinek a részére került sor, az ezzel kapcsolatos hivatkozása a per során mindvégig pontatlan, nem valószínűsített és nem bizonyított előadás maradt. Emellett nem

tekinthető nyilvánvalóan okszerűtlennek azaz jogszabálysértőnek a jogerős ítéletnek az a tényállítása sem, mely szerint a betétkönyv forgalmi adatai nem támasztották alá, sőt kifejezetten cáfolták azt a felperesi állítást, hogy jogelődje a különvagyont képező ingatlan bérbeadásából származó bevételét a betétkönyvbe helyezte volna el. Alaptalan az a felülvizsgálati kérelemben is hivatkozott felperesi állítás, hogy maga a felperes a perbeli betétkönyvbe tette a saját ingatlanának eladásából származó 2 millió forint összegű vételárát, ugyanis - mint ahogy azt a Pécsi Rendőrkapitányságnak az alperes édesapjával szembeni nyomozás megszüntetéséről szóló F/9. szám alatt csatolt határozata is megállapította - mivel a betétkönyvbe befizetésre 1996. augusztus 30-a után már nem került sor, a felperes ingatlanának 1997. december 11-ei eladásából befolyt 1,500.000 Ft összegű vételár nem kerülhetett be a perbeli betétkönyvbe. Azt pedig, hogy a felperes jogelődje még életében a felperesnek ajándékozta volna a betétkönyv tulajdonjogát, még akkor sem lehetne megállapítani, ha a felperes bizonyította volna, hogy a betétkönyv jogelődjének különvagyona volt. E vonatkozásban ugyanis helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy hiányzott az ingók átruházásához szükséges - a Ptk. 117.§ (2) bekezdése által megkívánt - átadás. A felperes Németországban élt, a betétkönyv pedig mindvégig a volt élettársak közös lakóhelyén volt.

Nem helytálló a felülvizsgálati kérelemnek az az álláspontja, mely szerint a betétkönyv már azzal a felperes hatalmába, birtokába került, hogy a betétkönyv "jeligéje" tudomására jutott. Tévesen hivatkozik ezzel kapcsolatban a felperes a tvr-nek a 2001. december 19-étől hatályos 18-19.§-aiban foglaltakra, mert a jogvita elbírálásánál a tvr. ezt megelőzően hatályos rendelkezései az irányadók. A tvr. 7-9.§-ai szabályozzák a takarékbetét feletti rendelkezés módját. A bemutatóra szólóan fenntartás nélkül elhelyezett betét felett az jogosult rendelkezni, aki a betétkönyvet birtokában tartja. A rendelkezési jog fenntartása mellett névre szólóan vagy egyéb megkötéssel elhelyezett betét felett - annak bemutatója mellett - az abban megnevezett személy meghatározott feltételekkel - pl. aláírás-mintájának megfelelő aláírás mellett - rendelkezhet a betét felett. Az egyéb megkötéssel, fenntartással elhelyezett takarékbetét feletti rendelkezéshez az okirat bemutatásán kívül a betétes által a takarékbetét-szerződésben - és nem a takarékbetétkönyvben - meghatározott feltétel közzlése is szükséges, ami rendszerint jeligéhez kötött rendelkezést jelent. A betétkönyvön lévő elnevezés nem minősül jeligének. A perbeli betétkönyv tehát a tvr-nek a felperesi jogelőd halálakor hatályban lévő 7.§-a szerinti, bemutatóra szóló, fenntartás nélkül elhelyezett takarékbetét volt, melyet bemutatója részére volt jogosult a pénzügyintézet visszafizetni. Nem minősült a tvr. ekkor hatályos 9.§ (2) bekezdése szerinti "jeligére szólóan elhelyezett" takarékbetétnek. "Rózsa"

elnevezésű bemutatóra szóló betétkönyv volt, mely ezen elnevezés miatt nem minősült jeligére szólóan, azaz a rendelkezési jog fenntartásával elhelyezett betétkönyvnek.

A jogvita elbírálásánál annak volt döntő jelentősége, hogy 2001. január 2-án a 200.000 Ft kivét után 2,999.998 Ft összegű betétkönyvet a hitelintézet B. K. - M. J. elnevezésű - külön-külön rendelkezésű - betétkönyvbe vezette át jogfolytonosan. E banki műveletre egyértelműen a felperes és az alperes jogelődjének megállapodása alapján kerülhetett sor, akik ily módon egybehangzóan kinyilvánították, hogy a takarékbetét-könyvben lévő követelés a hitelintézettel szemben mind a felperest, mind az alperes jogelődjét megilleti. Ezzel a korábban "Rózsa" elnevezésű bemutatóra szóló betétkönyv több személy által együttesen elhelyezett takarékbetétté vált, melynek tekintetében a tvr. akkor hatályos 11.§-ának a rendelkezéseit kell alkalmazni. A tvr. 11.§-a kimondja, hogy több személy által együttesen elhelyezett takarékbetét esetében - egybehangzóan meghatározott feltétel vagy korlátozás hiányában - valamennyi betétes egyetemlegesen jogosult a takarékbetét feletti rendelkezésre. A szerződő felek jogviszonyára a Ptk-nak a jogosultak egyetemlegességére vonatkozó szabályai az irányadóak. Ez annyit jelent, hogy az egyetemleges jogosultak mindegyike az egész szolgáltatást követelheti, és - ha jogviszonyukból más következik - a követelés őket egymás között egyenlő arányban illeti meg [Ptk. 335.§ (1) bekezdés, 336.§]. Az alperes jogelődje a fentiekre tekintettel volt jogosult rendelkezni a betétkönyv felett, és ezért vezettethette át ezt a betétet másik betétkönyvbe. A peres felek jogelődjei több évtizedig éltek közös háztartásban. A "Rózsa" elnevezésű takarékbetét különvagyon jellegét bizonyítani egyik fél sem tudta. Az a körülmény, hogy a betétkönyv a hagyatéki eljárásból kimaradt, ugyanakkor a felperes és az alperes jogelődje egyetemleges jogosultság mellett együttesen kötöttek újabb takarékbetét-szerződést, arra enged következtetni, hogy mindketten jogot formáltak a betétkönyvbe foglalt követelésre. Ennek arányára azonban nem voltak értékelhető adatok. Mivel a felperes, valamint az alperes jogelődjének jogviszonyából más nem következett, a Ptk. 336.§ értelmében a betétkönyvben lévő követelés őket egymás között egyenlő arányban illette meg. A felperest illette meg tehát a hagyatékátadó végzéssel alperes részére átadott 2,172.407 Ft összegű takarékbetét-könyv állományának $\frac{1}{2}$ része, így a másodfokú bíróság az első fokú ítélet megváltoztatásával nem utasíthatta volna el teljes terjedelemben a felperes keresetét.

Mindezekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275.§ (4) bekezdésének alkalmazásával a jogerős ítélet helyett a rendelkező résznek megfelelően hozott új határozatot. A pervesztesség-pernyertesség aránya 50-50 %, erre tekintettel az első fokú ítéletben megjelölt perköltségek helyett az alperes a felperes

által lerótt 130.344 Ft kereseti illetéket és a 28.125 Ft tolmácsdíj formájában előlegzett költségek, azaz összesen 158.469 Ft összegű első fokú perköltség $\frac{1}{2}$ részének megfizetésére köteles a felperes felé. Az alperes által lerótt fellebbezési illeték $\frac{1}{2}$ részének megtérítésére a felperes köteles az alperes irányába. A felperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt felülvizsgálati illetéket pedig a peres felek egymás között egyenlő arányban kötelesek külön felhívás alapján a Magyar Államnak megfizetni. Ugyanakkor mindkét fél maga köteles viselni az első-, másodfokú és felülvizsgálati eljárások során ügyvédi munkadíj formájában felmerült saját perköltségét. A perköltségekről szóló döntés a Pp. 270.§ (1) bekezdésén, 81.§ (1) bekezdésén és a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13.§ (2) bekezdésén alapul.

Budapest, 2007. október 30.

Salamonné Dr. Solymosi Ibolya s. k. a tanács elnöke
Dr. Lőrincz Györgyné s. k. előadó-bíró,
Gyöngyösiné Dr. Gyügyei Klára s. k. bíró

A kiadmány hitelével:

(Hajdu Mihályné)
bíróági írnok